

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Financieel-Economische
Zaken**

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Datum 3 september 2026
Betreft Antwoord op schriftelijke vragen van BBB-fractie Eerste Kamer

Onze referentie
65752231

Uw brief
13 augustus 2026

Uw referentie

Hierbij stuur ik u de antwoorden op de vragen van de BBB-fractie van de Eerste Kamer n.a.v. de zbo-evaluatie Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek. De vragen werden ingezonden op 24 juni 2026 met kenmerk 181560.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Rianne Letschert

De antwoorden op de schriftelijke vragen van de leden van BBB-fractie van de Eerste Kamer n.a.v. zbo-evaluatie Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek met kenmerk 65752231.

Onze referentie
65752231

1. *Is er recentelijk onderzoek gedaan waarin de NWO wordt vergeleken met vergelijkbare organisaties in andere landen ('benchmarking')? Als dit het geval is vernemen de leden van de BBB-fractie graag welke resultaten dit heeft opgeleverd. Als dit niet het geval is vragen zij of u bereid bent alsnog een internationale vergelijking te laten doen.*

Er is geen recente benchmark van NWO met vergelijkbare organisaties in andere landen. Ik zie geen toegevoegde waarde in een dergelijke vergelijking omdat de internationale verschillen te groot zijn. Zo verschilt de organisatie van wetenschapsfinanciering per land, verschillen het type onderzoek en het type organisaties die worden gefinancierd door de wetenschapsfinancier en verschillen wetenschapsfinanciers in of er wel of geen onderzoeksinstituten aan de organisatie verbonden zijn. Hierdoor zijn resultaten niet goed te vergelijken.

2. *De leden van de fractie van de BBB lezen in het evaluatierapport dat in 2017 de stichting NWO-I is opgericht met daarin enkele instituten die onderdeel waren van FOM (Stichting voor Fundamenteel Onderzoek der Materie). In 2018 zijn daarin de overige vijf NWO-instituten opgenomen. (p. 14). Deze leden vragen u wat indertijd de argumenten zijn geweest om de instituten deel van NWO te laten uitmaken. Welke alternatieven zijn toen onderzocht, en waarom is daar uiteindelijk niet voor gekozen?*

Voor 2017 waren de instituten reeds onderdeel van NWO. Vier instituten vielen onder de stichting FOM (Amolf, ARCNL, DIFFER, Nikhef). Vijf andere instituten vielen ieder onder aparte gelijknamige stichtingen (ASTRON, CWI, NIOZ, NSCR, SRON). Het doel van de in de Wetenschapsvisie 2025 ¹aangekondigde organisatieverandering in 2017 was dat 'de bestuurskracht van de centrale leiding bij NWO verstevigd [werd, red.] onder gelijktijdig terugdringen van de zelfstandigheid van de huidige NWO-onderdelen.' In dat kader is de subsidieverdelende taak van FOM overgeheveld naar het NWO-domein ENW en zijn de voorheen zes aparte stichtingen gefuseerd tot één nieuwe institutenstichting NWO-I. Om de slagkracht te verstevigen, is gekozen voor een personele unie tussen de raad van bestuur en het stichtingsbestuur. Er was toentertijd geen aanleiding om alternatieven te onderzoeken; het los laten bestaan van de instituten had niet bijgedragen aan de opdracht om 'de centrale leiding' te verstevigen.

3. *In de evaluatieperiode is het budget dat aan NWO wordt toegekend met 50% gestegen, van circa € 1 miljard naar € 1,5 miljard," (p. 15) zo lezen de leden van de BBB-fractie in het evaluatierapport. Hoeveel gaven de Nederlandse universiteiten in diezelfde periode jaarlijks aan onderzoek uit? Hoeveel procent van het onderzoek van universiteiten werd door de NWO bekostigd, zo vragen genoemde leden.*

Het is niet bekend wat universiteiten uitgeven aan onderzoek. Dit komt omdat universiteiten geen onderscheid maken in hun kosten voor onderzoek, onderwijs en kennisbenutting. In de praktijk overlappen deze taken. Er bestaat ook geen

---

¹ Kamerstukken // 2014-15, 29338, nr. 141.

totaaloverzicht van al het onderzoek dat aan Nederlandse universiteiten wordt verricht met daarin de financieringsbron opgenomen. Het totaal aan geldstromen geeft een indicatie van het aandeel van onderzoeksfinanciering door NWO. Universiteiten worden via drie geldstromen gefinancierd. De eerste geldstroom is de directe basisfinanciering van de overheid aan universiteiten, de tweede geldstroom betreft subsidies van NWO en KNAW, en de derde geldstroom omvat subsidies uit Europa, contractonderzoek en fondsen van derden.

Onze referentie
65752231

In 2024 was het aandeel van de eerste geldstroom 69,1%, gevolgd door de derde geldstroom (18,6%), de tweede geldstroom (6,2%) en tot slot de overige baten (6,1%).² Sinds 2018 is het aandeel van de tweede geldstroom (NWO) nagenoeg gelijk gebleven: rond de 6%.

4. *Kunt u aangeven welk deel van het door de NWO bekostigde onderzoek alleen betrekking had op de situatie in Nederland ('data over Nederland')? Welk deel ging helemaal niet over Nederland? Hanteert de NWO hier regels voor, zo vragen de leden van de BBB-fractie. Als dit niet het geval is, kunt u dan aangeven waarom niet?*

In 2024 ging meer dan 99% van de NWO-financiering naar Nederlandse kennisinstellingen en -instituten. Van het door NWO gefinancierde onderzoek wordt niet bijgehouden in hoeverre de inhoud betrekking heeft op de situatie in Nederland. Sommige door NWO gefinancierde onderzoeksprojecten gaan specifiek over geografische Nederlandse locaties, zoals een project over de instandhouding van stormvloedkeringen, een project over economische structuurverandering in Zuid-Holland, en een project over de impact van drukfactoren op de Waddenzee. NWO hanteert geen regels over de mate waarin een project betrekking heeft op Nederland. Voor veel wetenschappelijk onderzoek is de geografische locatie niet of slechts beperkt relevant. Dat geldt bijvoorbeeld voor onderzoek naar kunstmatige intelligentie, neurodegeneratieve aandoeningen of halfgeleiders. NWO beoordeelt aanvragen daarom primair op hun wetenschappelijke kwaliteit, maatschappelijke relevantie en potentiële impact, en niet op de geografische focus van het onderzoek.

5. *Voorts lezen de leden van de BBB-fractie in het evaluatierapport dat de honoreringspercentages van aanvragen voor financiering van onderzoeken variëren tussen 15% en 100%. (bijlage 4). Hoe kan worden verklaard dat deze zo sterk variëren?*

De honoreringspercentages van NWO lopen uiteen omdat deze afhankelijk zijn van het aantal aanvragen, het beschikbare budget en de aard van het onderzoeksprogramma. Lage percentages, zoals circa 15% binnen het Talentprogramma, ontstaan doordat er veel meer kwalitatief goede aanvragen worden ingediend dan er budget beschikbaar is. Hogere honoreringspercentages, waaronder 100%, komen onder andere voor bij onderdelen van de financieringslijn Wetenschappelijke infrastructuur. Dit betreft bijvoorbeeld aanvragen voor rekentijd op de nationale supercomputer of bepaalde regelingen voor thematische digitale competence centers. Deze financieringsinstrumenten zijn niet of beperkt competitief: door coördinatie en prioritering vooraf komt het aantal aanvragen ongeveer overeen met de beschikbare middelen of capaciteit. Daardoor kunnen alle aanvragen die aan de kwaliteitseisen voldoen worden

---

² Deze [gegevens](https://www.ocwincijfers.nl) staan op OCWincijfers.nl.

gehonoreerd. In het geval van rekentijd gaat het bovendien niet om subsidie, maar om toegang tot nationale rekenfaciliteiten.

Onze referentie
65752231

6. *In het evaluatierapport is een passage opgenomen over de samenstelling en het functioneren van de beoordelingscommissie (p. 30). De leden van de BBB-fractie horen graag van u hoeveel de NWO jaarlijks besteedt aan vergoedingen voor commissieleden voor beoordelingscommissies. Ook zijn zij benieuwd hoeveel fte aan eigen medewerkers de NWO inzet ter ondersteuning van de beoordeling van aanvragen voor onderzoeksfinanciering.*

Zie mijn antwoord op vraag 7.

7. *In paragraaf 4.1.5 van het evaluatierapport staat vermeld dat de NWO de laatste jaren steeds nadrukkelijker een verbindende rol vervult binnen het wetenschapssysteem (p. 34). Hoeveel fte besteedt de NWO van haar medewerkers aan haar rol als verbinder? En hoeveel procent van haar begroting wordt hieraan besteed, zo informeren de leden van de BBB-fractie.*

In vraag 6 wordt gevraagd naar de fte-inzet voor de financierende rol van NWO, in vraag 7 naar de fte-inzet voor de rol als verbinder. NWO houdt geen separate registratie bij van het aantal fte dat wordt besteed aan de financierende rol en de verbindende rol. Dit komt doordat beide rollen in de praktijk sterk met elkaar verweven zijn. NWO heeft de wettelijke taak om de kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek te bevorderen, nieuwe ontwikkelingen te stimuleren, middelen toe te wijzen, kennisoverdracht te bevorderen en wetenschappelijk onderzoek te coördineren waar nodig. Activiteiten die bijdragen aan financiering en verbinding lopen daarbij vaak in elkaar over. Zo kan een medewerker die verantwoordelijk is voor een thematische *call for proposals* (financierende rol) ook bijeenkomsten voor consortiumvorming organiseren (verbindende rol).

Leden van beoordelingscommissies zijn veelal (internationale) wetenschappers, verbonden aan een universiteit, hogeschool, of umc, maar bij thematische programma's kunnen ook experts uit het bedrijfsleven en uit maatschappelijke organisaties in beoordelingscommissies zitten. NWO besteedde in 2025 € 3,5 miljoen aan de vergoedingen voor commissieleden. Dit bedrag fluctueert omdat het aantal financieringsprogramma's varieert.

8. *In het Jaarverslag 2024 van de NWO is een overzicht opgenomen van de toekenningen en opengestelde calls per inhoudelijk thema. Er worden zes thema's genoemd, waaronder het thema 'overige' (p. 20). Hoeveel procent van de door de NWO toegekende onderzoeksgelden is gericht op de agrarische sector? Hoeveel procent richt zich op rurale gebieden en hoeveel op regio's van Nederland? Hoe verhouden deze percentages zich dit tot hun belang voor Nederland?*

Het is niet mogelijk om het aandeel toegekende onderzoeksgelden dat specifiek gericht is op de agrarische sector inzichtelijk te maken. NWO presenteert in het jaarverslag 2024 een indeling van de toekenningen binnen thematische programma's naar zes thema's. Onderzoek gelieerd aan specifiek de agrarische sector valt binnen verschillende van de genoemde thema's. Dit geldt ook voor het onderzoek dat zich richt op regio's in Nederland. Bovendien is het genoemde overzicht aan thema's exclusief andere programmalijnen, zoals het Talentprogramma en de Open Competitie. NWO werkt aan het beter inzichtelijk maken van alle lopende onderzoeksprojecten. Op de website van NWO staat een projectendatabank met de titels en samenvattingen van lopende en afgeronde

projecten.³ In deze databank vindt u diverse onderzoeksprojecten met een agrarisch thema, zoals 'Vertical farming als verdienmodel voor agrarisch ondernemend Regio Foodvalley' en 'Vital soils for sustainable intensification of agriculture'. NWO werkt aan het verbeteren van de doorzoekbaarheid van de projectendatabank.

Onze referentie
65752231

9. *Tot slot vragen de leden van de BBB-fractie in dit verband of u de NWO wil vragen om in een volgend jaarverslag in een vergelijkbaar overzicht ook aan te geven hoeveel toekenningen, calls en onderzoeksgelden gericht waren op de agrarische sector, rurale gebieden en regio's (en andere dergelijke thema's), zodat het nut van de NWO-financieringen duidelijker wordt gemaakt.*

Zoals beschreven is dat op dit moment voor NWO niet mogelijk. Wanneer NWO op meer gedetailleerde wijze inzicht kan geven in de lopende onderzoeksprojecten, verwacht ik dat NWO dit naar eigen inzicht zal verwerken in het jaarverslag.

10. *Hoeveel procent van de door de NWO verdeelde onderzoeksgelden is de afgelopen tien jaar, per jaar, toegekend voor onderzoek naar respectievelijk klimaatverandering en energietransitie, zo vragen de leden van de BBB-fractie. Wat zijn de trends? Staan ze volgens u in een goede verhouding tot het maatschappelijk en economisch belang van deze thema's?*

Net zoals in mijn antwoord bij vraag 8, is het ook voor het aandeel toegekende onderzoeksgelden dat specifieke gericht is op klimaatverandering en energietransitie niet mogelijk om dit inzichtelijk te maken. Binnen de indeling van de toekenningen binnen de thematische programma's van NWO, zoals weergegeven in het NWO Jaarverslag 2024, valt onderzoek naar klimaatverandering en de energietransitie onder de bredere thema's Energie & Circulariteit en Klimaat & Duurzaamheid.

11. *Ook lezen genoemde leden in het Jaarverslag 2024 dat de NWO zich inspant om wetenschap met burgers te verbinden. Zo was de NWO in 2024 zelfs te vinden op de Zwarte Cross (p.25). Hoeveel procent van haar begroting geeft de NWO uit om wetenschap met burgers te verbinden?*

Het bevorderen van overdracht van kennis van de resultaten uit door NWO gefinancierd onderzoek is één van de wettelijke taken van NWO. NWO vult deze taak onder andere in door wetenschappelijk onderzoek te verbinden met burgers. Hiervoor is aandacht binnen de regieorganen Open Science NL en SIA (regieorgaan voor praktijkgericht onderzoek). Ook is het binnen onderzoeksprogramma's mogelijk om *citizen science* elementen, zoals burgerparticipatie, te budgetteren. Verder is er ruimte voor verbinding met burgers binnen de Nationale Wetenschapsagenda (NWA), bijvoorbeeld in een *call for proposals* voor wetenschapscommunicatie-initiatieven, een specifiek programma over *citizen science* (bijv. NWA Citizen Science 2026, bedoeld om samenwerking tussen burgers en onderzoekers te versterken), en evenementen zoals de aanwezigheid op Zwarte Cross. Binnen de NWA is € 3,2 miljoen beschikbaar voor de programmalijn Wetenschapscommunicatie en outreach, waar de genoemde initiatieven onder vallen. Dit is 2,3% van het totale NWA-budget en 0,2% van het totale NWO-budget (begrote baten 2025).

---

³ [Project database | NWO](#)

12. *De leden van de BBB-fractie constateren dat de NWO in 2024 een positief financieel resultaat behaalde van 202 miljoen en in 2023 zelfs 401 miljoen (Jaarverslag NWO 2024, p. 35). Dit lijkt veel, zo stellen deze leden vast. Bent u niet van mening dat de jaarlijkse financiële bijdrage aan de NWO kan worden verlaagd, zodat het positieve resultaat (veel) kleiner wordt?*

Er zit gemiddeld meer dan een jaar tijd tussen het moment dat NWO baten ontvangt en het moment dat deze worden verstrekt als subsidie. Dit komt ten eerste omdat het tijd kost om een zorgvuldig proces van subsidietoewijzing te doorlopen. Ten tweede is er bij een deel van de subsidieprogramma's samenwerking tussen onderzoekers en maatschappelijke partners nodig voordat zij een aanvraag kunnen indienen. Van 2022 tot 2024 zijn de baten van NWO jaarlijks sterk gestegen als gevolg van de investeringen van Rutte IV. Dit leidde tot een positief resultaat bij NWO door de standaard tijdsduur voor het verstrekken van subsidieelasten. Dit effect is niet structureel. Een verlaging van de bijdrage zal daarom niet leiden tot een lager resultaat, maar tot minder verstrekte subsidies. OCW heeft aandacht gevraagd voor de voortvarende uitvoering van subsidies in de goedkeuringsbrief bij het jaarverslag 2024. NWO heeft in het jaar 2025 acties in gang gezet om subsidies sneller te verstrekken. NWO heeft over 2025 een negatief resultaat. Daarnaast zijn er met ingang van 2026 bezuinigingen doorgevoerd op NWO door het vorige kabinet. Deze zijn door het huidige kabinet gedeeltelijk teruggedraaid.

13. *Een deel van het jaarverslag 2024 is gewijd aan diversiteit en inclusie, zo stellen de leden van de BBB-fractie vast (Jaarverslag NWO 2024, p. 46). Kunt u garanderen dat de NWO geen groepen voortrekt, zo vragen deze leden.*

In deze vraag wordt gerefereerd aan pagina 46 van het NWO jaarverslag 2024. Op deze pagina beschrijft NWO initiatieven op het gebied van diversiteit en inclusie binnen de eigen organisatie. Deze initiatieven zijn gericht op het bevorderen van een veilige, toegankelijke en inclusieve werkomgeving voor alle medewerkers. Daarbij handelt NWO conform het rijksbrede beleid, waaronder de Participatiewet en de Banenafpraak. Van het voortrekken van specifieke groepen is hierbij geen sprake.

14. *In het jaarverslag 2024 lezen van de leden van de BBB-fractie verder dat het personeelsbestand van NWO-D in een jaar met 10% is toegenomen, van 728 naar 801 FTE (Jaarverslag NWO 2024, p. 46). In het evaluatierapport staat vermeld dat "[d]e organisatie van NWO (...) in de evaluatieperiode met een derde [is] gegroeid". (p. 64). De leden van de fractie van de BBB informeren hoeveel personeel de hele NWO tien en twintig jaar geleden had en hoeveel op dit moment. Vindt u deze groei niet buitensporig, zo vragen genoemde leden.*

De NWO organisatie had in 2005 398 fte, in 2015 487 fte en in 2025 854 fte. De baten zijn in deze periode bij NWO ook sterk gestegen (van € 0,5 miljard in 2005 naar € 1,6 miljard in 2025). De personele omvang van de NWO-organisatie is dus meegegroeid met de opdrachten en werkzaamheden. NWO vervult meer taken en andersoortige taken dan 20 jaar geleden, zoals het wetenschapsbreed versterken van de samenwerking tussen onderzoekers en publieke en private partijen (in de NWA- en KIC-programma's) en het bevorderen van de kwaliteit van het onderzoek op hogescholen.

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

*Deze nota wordt met een Kamerbrief meegestuurd: **Ja**

*Deze nota bevat naast de naam en contactgegevens van de medewerker ook andere informatie die niet openbaar gemaakt kan worden? **Ja**

**Financieel-Economische
Zaken**

Van

Datum

13 augustus 2026

Referentie

65752886

Bijlagen

1) Beantwoording EK-vragen

Intern OCW afgestemd

OWB

nota

Antwoord op schriftelijke vragen van BBB-fractie Eerste
Kamer

Aanleiding

U heeft 24 juni jl. vragen ontvangen van enkele leden van de BBB-fractie van de Eerste Kamer. Dit was naar aanleiding van het aangeboden zbo-evaluatierapport van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

De leden hebben u verzocht om binnen vier weken na dagtekening van de brief een reactie te ontvangen. Vanwege indiening kort voor het reces is de gebruikelijke reactietijd overeenkomstig verlengd.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om het document 'Antwoord op schriftelijke vragen van BBB-fractie Eerste Kamer' te ondertekenen. Vervolgens worden de antwoorden verzonden aan de voorzitter van de Eerste kamer.

Kernpunten

- De vragen zijn gesteld naar aanleiding van de aangeboden zbo-evaluatie van NWO. Dit vond plaats op 11 mei 2026.
- De vragen bestrijken een breed scala aan onderwerpen, waaronder de organisatiestructuur, groei van de organisatie, toekenning en onderbouwing van subsidiemiddelen.
- Alle vragen zijn beantwoord in afstemming met NWO.

Toelichting

- Het onderzoeksbureau heeft op basis van zijn onderzoek geconcludeerd dat NWO gedurende de evaluatieperiode haar wettelijke taken doeltreffend en doelmatig heeft uitgevoerd.
- U heeft in uw beleidsreactie (1 juli 2026) aangegeven dat u blij bent met het oordeel en de positieve ontwikkelingen die het onderzoeksbureau in zijn rapport beschrijft. Deze vragen heeft u ontvangen voordat u uw beleidsreactie aan de Eerste en Tweede Kamer had verstuurd.